

ՄԱՍԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կէս տարեկանը 6 ռուբլ:
Սուսնային համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյանից խմբագրատան մէջ:

Օտարադպրագիրքի գինում են ուղղակի:
Тифлис. Редакция «Маск»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տոն օրերից):

Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լիգուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խրաբանչիւր թաոին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կանանց կրթութեան մասին:—Ներքին Տն-
սութիւն: Նամակ երեսնից: Նամակ խմբա-
գրին: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ:
Նամակ Թիֆլիսից:—ՀԵՌԱՅԻՐՆԵՐ:—ՅԱՅՏԱ-
ՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Պ. Հայկու-
նու կրթական և հայերի:

ԿԱՆԱՆՑ ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

„Revue des deux Mondes“ ամսագրի
կանանց կրթութեան մասին:—Ներքին Տն-
սութիւն: Նամակ երեսնից: Նամակ խմբա-
գրին: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ:
Նամակ Թիֆլիսից:—ՀԵՌԱՅԻՐՆԵՐ:—ՅԱՅՏԱ-
ՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Պ. Հայկու-
նու կրթական և հայերի:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Պ. ՀԱՅԿՈՒՆԻՆԻ ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ԵՒ «ԿԱՅԵՐԵՐ»

Այդ բոլորից յետոյ, ես դարձեալ վերադառնա-
լով դէպի պ. Հայկունին, հարկաւոր եմ համարում
նկատել, որ այդ պարունակը, խօսելով «Կայերի»
գաղափարների կամ տեսողնային վրա, ամենին մի
որով միտք չէ յայտնում, թէ ինչու մէկ կայանում
այդ տեսողնային: «Վարդապետութիւն», «վարդա-
պետութիւն», «խաւար», «յետադիմութիւն» բառերը
այդպէս կրկնելով, հարցը պարզած է համարում:
Բայց այդ մի քանի լոկ բառերը բառական չեն
կրկնակալի համար: Եւ նախորդ համարում յայտ-
նելով, թէ վէպի հիմնական գաղափարները չի պի-
տի որոնել նրա այս և այն բառի, նրա այս և
այն տողի մէջ, այլ վէպի ամբողջութեան մէջ:
Բայց եւր կրկնակալը իրան նպատակայարմար է
համարում վեր առնել տողեր, նախադասութիւն-
ներ, կամ ամբողջ կարգեր վէպից, և նրանցով
բացատրել նրա պարունակած գաղափարները,—
դա բարեխիղճ կրթիկոսի գործ չէ:

Հիմա դառնանք պ. Հայկունու այն կարծիքին,
որով ցոյց է տալիս, թէ Բաֆֆին իր մեկնատեղի
(«Մշակ») պ. խմբագրից) փող ստանալով, նրա
գաղափարները մտքով է իր գրել մէջ:

«Պ. Բաֆֆին իրան գրելը առաջին երեսում գրա-
նում է, որ մեկնատեղիները գրականութեան մէջ
գոյատևար է այսինքն «մի ձեռք» կարող է յառա-
գանակ և ծաղկեցնել և գրականութիւնը (??): Այդպիսի
միտք անսպասան կերպով ոչ մի հակադրող մարդ, ես
համարում եմ, չէ ընդունում: Եւ ինչպէս ընդունել,
ինչպէս Պաքլի նման չասել, որ մեկնատեղիները
փայտեղ, չորքորովող, անբարոյականացող երե-
ւոյթ է, երբ տեսնում են, որ այդ մեկնատեղ, օրի-
նակի համար, ֆրանսիացիների մէջ մի լուսավի-
թութ է, իսկ հայ գրականութեան մէջ մի «Մշակ»:
Ինչպէս կը կամենայիք, որ ես իմ մեկնատեղի
նշաբան չիւր տողի համար մի որոշեալ
գրամար ստանայի, նրա բերանից իմ մասին ամեն

կանայքը կրթութեան շնորհով բացառապէս
ցուցամունքներ կամ ազատ մտածողներ կը
դառնան, նրանք կը ցանկային, որ զորքը
առաջվայ պէս ընթանար և կանանց համար
բարձրագոյն կրթութեան անհրաժեշտու-
թեան վերաբերեալ հասունացած խնդիրը
մոռացութեան արվէր: Չընդգիծախօսելով
այդ կարծիքին, ամեն կողմից սխալ հա-
մարելով նրան և խոստովանելով կեղծ կա-
տարեալ իրաւունքը բարձր կրթութեան վրա,
պ. Պաքլի ժանէ ապացուցանում է, պ. Տրու-
զէնտեղի հեղինակութիւնից արտասպելով
մի քանի կտորներ, թէ կանանց մէջ դէպի
կրթութիւն տարածված ձգտումը ամենա-
լաւ ապացոյց է նրա անհրաժեշտութեան:
Օրինակ, Ռուսաստանում, որից—ասում է
պ. Պաքլի—ասես թէ սկսվեցաւ բարձրա-
գոյն կրթութեան հասնելու համար կանանց
զօրեղ շարժումը, եւ օրի տարվայ ընթաց-
քում ընդունվել են բժշկական կուրսերում
718 կանայք, իսկ 1881 թվին այդ թիւը
հասաւ 938-ի: Մի և նոյն ժամանակ, պրո-
ֆեսոր Յիսին վկայութեամբ, որ առաջ է
բերում պ. ժանէ, ուսանողուհիները առան-
ձին ընդունաւորութիւն են ցոյց տալիս դե-
պի անստոմիական և միկրոսոպիական աշ-
խատանքները և անգնահատելի ծառայու-
թիւններ են մատուցանում գաւառներում և
գիւղերում:

Կանանց նոյնանման ձգտումը դէպի կրթ-

ութիւն մի գրուած ու ներքող լսելի, և մի և նոյն
ժամանակ նրա գաղափարն էր ամենա-
մոռելի և անգնահատելի քարոզչի:

Եւ նախորդ համարում այդ ևս ցոյց տուել, թէ
ինչ է նշանակում «Մշակի» գաղափարները ամե-
նատեղեւանդարաւ բարոյակը, այժմ պիտի խօսեմ
գրականական վարձատրութեան մասին, և մեկն-
անանքի նշանակութեան մասին:

Թէ ինչ է ասել «Պաքլի», թէ ինչ համեմա-
տութիւն է արել «Մշակի» և ֆրանսիացի լուր-
վիկոսի մէջ,— այդ ևս նրա գրքում չեմ կարդա-
ցել: Միայն այսքանը գիտեմ, եթէ «Մշակի» խմբ-
ագիր պ. Արծրունին իրան Բովկին հրաւիրե-
լու լինելը «Մշակի» մէջ աշխատակցելու, նա
անպատճառ կը պահանջէր իւրաքանչիւր տողի
համար մի որոշեալ գումար: Եւ
եթէ պ. Արծրունին նրան ասելու լինէր, պարոն
Բովկ, ինչու եք ինձանից փող պահանջում, դուք
չէիք, որ ասում էիք, թէ մեկնատեղիները ան-
բարոյականացող միջոց է: Պարոն Բովկը ան-
պատճառ կը պատասխանէր. «Ներքին պարոն,
դուք ինձ լաւ չէք հասկացել, ես իմ աշխատու-
թեան վարձն եմ պահանջում ձեզանից, դա մե-
կնատեղիներ չէ»...

Պ. Հայկունին, որի գաղափարներն իր տարա-
ծութիւնը իր կրթիկոսի սահմանից այն կողմը չէ
անցնում, աշխատում է մտորեցնել իր ընթերցող-
ներին ասելով, որովհետեւ Բաֆֆին «Մշակի»
աշխատակցի է, որովհետեւ այդ լրագրի խմբագիր
պ. Արծրունին նրա գրած խրաբանչիւր տողի համար
մի որոշեալ գումար է վճարում, այդ պատճառով
էլ Բաֆֆին չորքորովում է նրան և «Մշակի»
գաղափարներին «ամենամոլորեւանդար» հետե-
ւում է: Այժմ կը պարզենք վարձատրութեան
հարցը, որովհետեւ պ. Հայկունին անդադր չեղ-
տում է յիշել հարցի վրա:

Թէ Բաֆֆին գրում է «Մշակի» մէջ, թէ իւրա-
բանչիւր տողի համար մի որոշեալ գումար է ըս-
տաւորում,— դա յանցանք չէ: ամեն մի նշանաւոր
լրագրի աշխատակիցները փող են ստանում, ձեր
չեն գրում: Բայց ինչ կապ ունի այդ «Կայերի»

թիւթիւն նկատելի է և ճիշդարեւում, ուր
Յիսին 1881 թվին բժշկական ֆա-
կուլտետում կային 11 և փիլիսոփայական
բաժնում 9 կանայք, մի և նոյն ժամանա-
կում ժէնէվի համալսարանում կային 53,
իսկ Բէրնի համալսարանում 30 կանայք,
որոնցից մէկը մինչև անգամ ստացաւ իրա-
ւաւանութեան դոկտորի աստիճան:

Յօգուտ կանանց բարձրագոյն կրթութեան
աւելի ևս մեծ շարժում նկատվում է Վն-
դիայում: 1878 թվին Կէմբրիջի համալսա-
րանում հարկերից աւելի ուսանող կանայք
կային և այնտեղ էլ անգլիական առաջին
միսիստրի աղջիկը, օրիորդ Վյադստոն, տուեց
իրաւատար գիտնական քննութիւն: Բացի
դրանից 1872 թվին Լոնդոնում բացվեցաւ
իգական բժշկական ուսումնարան, որի աշա-
կերտուհիները իրաւունք ստացան պարագ-
վի կլինիկական աշխատանքներով «Թագա-
ւորական ազատ հիւանդանոցում», որ
փակված է ուսանողների համար: Այդ ու-
սումնարանում իրանց ուսման ընթացքը
աւարտող կանանցից 24 հոգի բժշկութեամբ
են պարագվում Լոնդոնում, իսկ 1881 թվին
այդ ուսումնարանի ուսանողուհիներից մէկը
ոսկէ մեդալ ստացաւ համալսարանում անա-
տոմիային վերաբերեալ աշխատանքների հա-
մար: Բայց մասնաւոր իգական բարձրագոյն
կրթութիւնը տարածված է Հիւսիսային Ա-
մերիկայի Միացեալ-Նահանգներում: Հէնց

հետ. «Կայերի» խօս «Մշակի» մէջ չէ տպվել, «Կայ-
երի» համար «Մշակի» խմբագիրը ոչինչ չէ վը-
ճարել: Կամ միթէ փողի համար հեղինակը կը
փոխէ իր համոզմունքները: Կարծեմ, ինչքան
Հայկունին իր յօդուածի մէջ աշխատում է ցոյց
տալ Բաֆֆին և «Մշակի» գաղափարների մէջ
հակադրութիւններ: Միթէ մի մարդ կարող է
մի և նոյն ժամանակ և հակառակ լինել և հլու
հպատակ լինել:

Եթէ Բաֆֆին խրաբանչիւր տողի համար մի
որոշ գումար է ստանում, այդ պատիւ է բերում
նրան, որ կարողանում է ազդել գրական աշխա-
տանքով. դա շատ դիպելի երևոյթ է, դա պէտք
է ուրախացնել մեզ: Եւ չեմ սխալվի, եթէ ասեմ,
որ Բաֆֆին առաջինն է մեր գրականութեան
մէջ, որ իր տոկոսն աշխատութեամբ կարողացաւ
է, որ գրական արդար վաստակով ևս կարելի է ա-
պահովել կանաք: Բայց որոնք ինչ հասարակութեան
մէջ:— Ի հարկէ, ոչ մեզանում: Եւրոպական հա-
սարակութիւնները մէջ մի կամ երկու յայտը մէ-
սիւր բառական են, որ հեղինակը սեպական
կառք և վրլա ունենայ և չընթացաւ իրան ամեն
տեսակ յարմարութիւններով: Բայց Բաֆֆին, որ
հայ հասարակութեանը տուել է տասն հատոր
գրքեր, և նոյնքան հատորներ կը կազմեն նրա
մեր պարբերական հրատարակութիւնների մէջ
տպված միւս աշխատութիւնները,— Բաֆֆին իր
գրական վաստակով հազիւ-հազ կարողանում է
ձեռք բերել մի կտոր աղբար հաց և կանաքից ա-
ւելին չէ պահանջում: Մի ամբողջ քառորդ զար-
այդ մարդը աշխատում է, դեռ ևս իր ապրուստը
ապահոված չէ: Այսօր ձգեց զրկել, միւս օր,
գոցել, ոտնել հաց չի ունենայ: Մինչև այսօր
մի ամբողջ ժողովարդ չէ կարողացել ապահովել
իր վիսպանին, և դեռ ևս գտնվում են մարդիկ,
որ տրանջում են նրա ստացած մի քանի կոպէկ-
ները համար: Ասացեք, ինչպիսի, ինչու մեզ մօտ
մի վարձատր, մի տեսուչ կարող են չորս հա-
զարներ, հինգ հազարներ ստանալ, և թողեմ իս-
րաւով իրանց ժամանակը սպանել, իսկ մի վի-

միայն Նիւ-Եօրկի նահանգում 390 կանայք
պարագվում են բժշկութեամբ և նրանցից
մի քանիսները տարեկան 80-ից մինչև 100
հազար ֆրանկ եկամուտ ունեն: Վաստար-
կուլէթ անունով մասնագիտական ուսումնա-
րանում, որ նման է մեր լեզուագիտական
ֆակուլտետներին, կրթվում են 400 կանայք,
բացի դրանից Միչիգանի համալսարանում
ուսում են առնում 500 ուսանողուհիներ:

Կը վերջացնենք մեր նկատողութիւնը պ.
Պաքլի ժանէի հետեւեալ համակրական խօսքե-
րով: «Չը մոռանանք, ինչ որ վերաբերում է
գիտութեանը, որ մարդկային հանձարի բո-
լոր յաջողութիւնները կատարվեցան դժուա-
րութեամբ և կռուելով նախապաշարմունք-
ների դէմ: Միջին դարերում գիտութեան
ուսումնասիրութիւնը սկսւում համարվում
էր կախարչութիւն, ապա անասունաճու-
թիւն, XV-դ դարում անգլիական եկեղե-
ցու եպիսկոպոս Սպրատ մինչև անգամ
մի գիրք գրեց միայն նրա համար, որ
ապացուցանէ, թէ Բէկոնի փորձառական
մեթոդը չէ հակասում ոչ կրօնին և ոչ էլ
աւետարանին: Իսկ ինչ որ վերաբերում է կրթ-
ութեանը, առաջ կարծում էին թէ կրթու-
թիւնը պիտանի է միայն քահանաների հա-
մար և որ արտոնութիւն ունեցող դասակար-
գը կարիք չունի նրա մէջ: Իսկ երբ յետոյ
տեսան որ ուսումը մի տեսակ գիւրա-
զանցութիւն է ստեղծում, այն ժամա-

պատան, որ կրթում է մի ամբողջ հասարակու-
թիւն, պարագաւոր է ամբողջ սերունդ, որի զը-
բական վաստակը կը մնայ ազգի համար իր
յախտնական ժառանգութիւն,— միթէ մի այս-
պիսի աշխատող պէտք է մնայ առանց վարձա-
տրութեան:

Պ. Հայկունին այն միտքն է յայտնում, որ
փողը ոչ միայն հրապուրում է, այլ մինչև ան-
գամ անբարոյականացնում է գրողին: Գուցէ պ.
Հայկունին փողի համար ամեն բան կանէր, բայց
հճարիտ տաղանդը երբեք չէ կաշառվում: Եւրո-
պական լաւ գրողները մեծ փողեր են ստանում,
բայց դրանից նրանց աշխատութիւնները ամեն-
ին չեն վատանում: Նոյն իսկ Լուդուիկային
չընթացողները գիտէ պ. Հայկունին, թէ ովքեր
էին,— Բախտ, Բուալո, Մոլլեր, Լաֆօնտէն, Ֆե-
նէլոն, Բոստէ,— այդ մարդիկը չը փչացան իրանց
մեկնատեղի օգնութիւնների ընդունելուց:

Ազգերի գրականութեան մէջ եղել են ժա-
մանակներ, երբ մեկնատեղիներ ևս իրանց օգտա-
ւէտ ազդեցութիւնն են ունեցել: Այդպէս ժամա-
նակներում է լինում, երբ գրականութիւնը դի-
նոր է սկսել ծաղկել, երբ ընթերցանութիւնը գե-
ծողովրդի պահանջ չէ դարձել, որ հեղինակների
գրքերը վաճառվէին և նրանք իրանց սեպական
արդիւնքով կարողանային շարունակել իրանց
աշխատութիւնը: Բայց երբ ընթերցանութիւնը
ժողովրդի պահանջ է դառնում, մեկնատեղի
կարեւորութիւնը ինքն ըստ ինքեան ոչնչանում է:
Միեւնոյն կը լինէին այժմ մեկնատեղիներ Ֆրան-
սիայում, Գերմանիայում, Անգլիայում, ուր հեղի-
նակների աշխատութեան դեռ թանաքը չը ցա-
մաքած, յայտնվում է գրավաճառը, հազարներ է
առաջարկում տպագրութեան իրաւունքը գնելու
համար: Բայց մի ժամանակ այդ երկրներում մեծ
բարեբարութիւն էին անում մեկնատեղիներ:

Մեր գրականութիւնը դեռ այն չըբանի մէջն է,
որ գրքեր, ընթերցանութիւնը պահանջ չէ դար-
ձել: Գրողները բոլորովին աղքատ մարդիկ են,
ինչով կարող են տպագրել իրանց աշխատութիւն-
ները, եթէ նրանց օգնողներ չը լինեն: Բախտա

դի ունեցաւ պայմանադրած ժամանակից առաջ, զատ նաև ճանապարհով է անցնում սղոցագործ- ների առաջ, ուստի և առաջարկում էր զիծը այդ տեղից վերցնել և անցկացնել Բեղիմսովոյի ըն- դարձակ ճանապարհով. բայց սղոցից պ. ճայնա- ւորը առաջարկում էր քաղաքային առողջապահա- կան մասնաժողովները լուծել, որովհետեւ այլ ևս խօսքայի մասին փոխել չէ լուծում և ուրեմն ա- լելով է դորա համար ծախսեր անել: Այս եր- կու խնդիրը մնաց հետևեալ նիստերի քննու- թեանը և խորհուրդը իր նիստը փակեց զիշերովայ ժամի 11-ին:

Կ. Թ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Հիւսիսային հեռագրական» ընկերութիւնը հաղորդում է խորհովից, որ այդ քաղաքում կազ- մովեցաւ մի ընկերութիւն, կէս միլիոն ռուբլի դրամով խոսքային թաղանթի կառուցանելու գիտաւորութեամբ:

Մենք լսում ենք, որ հայր խորին վարդապետ Ստեփանէ Իրաւունք է ստացել «Հայկական Աշ- խարհ» անուանի փոխադէմ, առաջիկայ յունկա- րից հրատարակել «Մանկավարժանոց» անունով մի նոր ամսագիր:

Վօրոնցովի արձանից մինչև Սալը գնացող ճիւղաւ երկաթուղու գնացքի դիմը քաղաքային խորհուրդը, հոկտեմբերի 10-ի նիստում, դարձեալ նշանակեց 5 կոպ. խաբարանչիկ հոգուց:

Մենք լսում ենք, որ պ. Մ. Սալարեպետն մտադիր է և այս տարի շարունակել Թիֆլիսի ուսումնարանների վարժակիւնի հետ իր պա- ռապտները գերագործութեան և դժգոհութեան դա- տերից: Յայտնի է, որ մեր ուսումնարանների մէջ վերադառնալ առարկաների դասաւանդութիւնը շատ ընկած դրութեան մէջ է և կանոնաւոր ու վայե- լու է գործելու և դժգոհողներ ամենին չը կան: Յայտնալ է, որ մեր վարժակիւնները և ուսուցիչ- ները աշխատան օգտով այդ զեւրբից: Պ. Սալարե- քիցեան իր գտերի համար խաբարանչիկ հոգուց նշանակել է ամսական և ըկ ու լուրը և դրացած գումարը էլ ինչպէս լսում ենք, նուիրում է ան- զեւալ տարվայ պէս, Թիֆլիսի խեղճ օրիորդաց ու- սումնարաններից մէկին:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՆ

ՆԱՄՍԱ ԹԻՒՐԵՐՆԵՐ

Կ. Պօլիս, 3 հոկտեմբերի

Հաս ըստ մի չը կայ ըսելիք Ազգ. ժողովի սեպտեմբերի 30-ի նստի մասին: Նկատողութեան առնուեցաւ Կաթողիկոսական Յանձնաժողովին ներկայացուած ծրագրի վերջի մասը, որ է կաթո- ղիկոսական ընտրութեան եղանակը: Վիճարանու- թիւններ կանոնաւոր և լուրջ կերպով եղած են. ծրագիրը շատ պաշտպաններ չէ դրած: Արդէն զիտք որ Ազգ. ժողովը կը համարի Կաթողիկո- սի ընտրութիւնը իր իրաւունքներուն և պարզե- բուն գլխաւորներին մին, կամ թէ ամենին զիշա- ւորը ինչպէս որ կուրծք, հետաքրքր նա շատ հա- կաւած չէ որ իր վայելած իրաւունքը սեղմուի: Ասկէ դատ Ազգ. ժողովը պարտաւորութիւն ունի սահմանադրութիւնը անկերի զործարկելու ուստի չը կրնար իր համոթութեամբ ընդունել սնայիլի առա- ջարկները որը բոլորովին համաձայն չեն սահմա- նադրութեան օրոյն: Անհատներ, հրատարակա- խօսներ կրնան այս կամ այն եղանակ ընտրու- թեան փախաղի, բայց Ազգ. ժողովը չէ կարող դուրս ելլել սահմանադրութեան շրջանակէն: Այս ողին յայտնի կը տեսնուի կատարուած վիճա- րանութիւնները, որը շատ կա և հանգարտ կեր- պով եղած են: Ներկայ եղողները տալով այս տեղեկութիւնները միտ կըլնեն, թէ ամենին չը կարծիր որ այն ժողովը ըլլար նա, ուսկից այն- քան յազմունքներ ծագեցան: Այս նիստն ալ գանդակ էր, յաջորդն ալ այնպէս պիտի ըլլայ: Ազգ. ժողովը գիտաւորութիւն է որ զործարկուի 1866-ի ընտրութեան եղանակը: Կրնան թէ տա- իկայ կատարուած իրողութիւն մը ըլլալով արդէն կը նշանակէ որ Ռուսիոյ կառավարութեան հա- ճութիւնն ալ ստացած է: Պօլսովիայի բարեփո-

խոթիւններն ալ լուրջ քննադատութիւններու առարկայ եղան, և Ազգ. ժողովը յոյս և փա- փաղ ունի որ այդ բարեփոխումները պիտի կա- տարուին: Այդ բարեփոխումները կատարուելով Թիֆլիսի հայերը պիտի ունենան հնորակալու- թեան աւելի մեծ պարտաւորութիւններ առ Ռուսիոյ կառավարութիւնը: Թեպետեւ նիստը գնդակի, բայց կըսեն թէ երեսփոխանը խօսած են իրենց չափը փոխադրել և քաղաքագիտական ներկայացուց իր կողմէն ուրիշ ծրագրի մը, որով մասնաւոր կընէր այն գլխաւոր փոփոխութիւն- ներն որը պէտք է մտնէր Պօլսովիայի մէջ, և ցոյց կուտար թէ պէտք է Ազգ. ժողովը փոփոխէ 66-ի ընտրութեան եղանակը: Կնչպէս գիտէք, երբ պ. Փափաղեան կը խօսի իր հետն ունի բազմաթիւ երեսփոխաններ: Յանձնաժողովը, հակա- ռակորդները, միջնիւնները, ասոնք ամենին ալ մէկ կէտի մը վրայ կատարելապէս համաձայն են, այն է շատ մեծարեւել և զօրաւոր ընել Արարատեան մեր Մայր-Սիւնը: Կը ջանան, որ Պօլսոյ պատ- լիրարութիւնը ամուր կապուած ըլլայ Լէվոնի հետ և յարաբերութիւնները դժուած ըլլան, Լէվ- միւնի միշտ գերազանցութիւն պահելով: Անց- եալ անգամ այս ողին տեսնաք Յանձնաժողովի տրամադրութիւններէն, այս անգամ ալ առաջ ընկեր պ. Փափաղեանի, Յանձնաժողովի գլխա- ւոր հակառակորդին, մի քանի խօսքեր: Խօսելով առաջնորդական ընտրութեանց վրայ պ. Փափաղ- եան կառաւարկէ իր ծրագրին մէջ «Թիֆլիսի մէջ, Կ. Պօլսոյ հայոց ու Պատրիարքը, իբրեւ փոխա- նորդ Կաթողիկոսին ամենին հայոց, կը հաստա- տէ վիճակներու ժողովրդէն ընտրուած առաջնորդը և կը ներկայացնէ Բ. Կրանի վաւերացում: Պատ- իրարքը պարբերաբար տեղեկութիւն կը հաղորդէ առ ու Կաթողիկոսին ամենին հայոց Թիֆլիսի առաջնորդական վիճակներու հոգուր զօրծոց վրայ:

Փափաղեան է որ ձեր ժամուր լաւ հասկնայ Թիֆլիսի հայոց մէջ արքայաւոր այս ողին և զայն զօրացնելու համար աղէկ աշխատի, առանց յարուցանելու զմեր ու ձեր-ի խնդիր: Իբրեւ հայ աշխատելու ենք ամենքս ալ որ հասնինք միե- նայն նպատակին և այս օրինակ աշխատելով է, որ ըրածներ կրնայ արդիւնաւոր ըլլալ: Լէվոնի մի- ալ նախկին է որ հաշտարար դեր մը կատարէ և հետամուտ ըլլալ, օգուտ քաղելով ժամանակին ողին, որ հայերը որչափ հնար է մտնեն Լէվ- միւնի: Կը տեսնենք որ Թիֆլիսի հայերը պարտա- տաւորութիւն ունին առ այս, օգուտ քաղելու է այս արքայաւորութիւնը: Պէտք է զիտնալ որ Լէվոնի համար մեր ունեցած նկատումները զուտ արդիւնք մը չեն բանաստեղծական համա- կրանաց, ալ մտածութեանց:

Հայկակ

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՆԵՐԵՐ

ՀԻՌՈՍՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 11 հոկտեմբերի: Ժողո- վրդական լուսաւորութեան միւնիստըրը հոկ- տեմբերի 6-ին ուսումնարանական շրջանի- լի հոգաբարձուներին մի շրջաբերական ուղարկեց, որով մասնացոյց անելով վեր- ջին ժամանակներում բարձր ուսումնարան- ների մէջ գրեթէ ամեն տարի դասախո- սութիւնները սխալուեց յետոյ անմիջապէս կատարող յազմունքների վրայ, առանձին ուղարկութիւն է դարձնում այն անձանց փառ աղբեղութեան վրայ, որոնք քաղաք- ական են փառ վարքի համար և կապեր են պահել ուսանող երիտասարդութեան հետ: Այդ անձները շփոթեցնում են երիտասարդներին ընկերակցական կազմա- կերպութեամբ, կասկածներով, ժողովներով ուսանողական զործերը քննելու համար և զրանց նման հիմնարկութիւններով, որոնց զօրութիւնը օրէնքով թող չէ տուած: Նը- րանց լաւ յայտնի է, որ կառավարութիւն- նը չի փոփոխի այն կանոնները, որոնց նա անպայման լաւ է համարում ուսանողների համար: Բայց նրանք յոյս ունեն, որ շփոթ- ները և անկարգութիւնները կը ստիպեն ուսանողներին խումբերով արձակել և այդ պիտի անդադարեալութիւն կը յարուցիլ ընտանիքների և հասարակութեան մէջ: Չը նայելով զօրծ զրանք ջանքերին բացատրու- թիւններով և համոզելով աղբեղու համար, որդարած, թեթեւամիտ և կոյր ամբօխի յե-

տեւ ճարակութեամբ թաղովող խոսքա- րարների յամառութիւնը ստիպում էր շատ անգամ խիստ միջոցների դիմել և ի միջի այ- լոց տքսորել ուսանողներին մեծ թւով: Մի- նիստութիւնը բազմաթիւ խնդիրներ է ստանում բարձր ուսումնարանների ար- ձակաւաններից, որոնք զգուշում են և թոյլ- տուութիւն են խնդրում նորից մտնել ու- սումնարանները, բայց այդ խնդիրները չեն կարող բաւականութիւն ստանալ: Միւնիս- տրութիւնը անպարմար է համարում փոփո- խել Խիստութիւնների, խորհուրդների և կոնֆերենցիաների որոշումները, իսկ վեր- ջինները հրաժարում են արձակաւաններին ընդունելուց, երկեւ կըրտի որ արդէն մի անգամ յանդգնութեան և անհնազանդու- թեան մէջ մեղադրութեան ընդունելով, ու- սանողներին մէջ խռովարարների մի նոր տարր կը մտնի: Այնու ամենայնիւ ցան- կանալով կարելութեան չափ պաշտպանել ուսանող երիտասարդութիւնը կորստաբեր աղբեղութիւնից, ժողովրդական լուսաւորու- թեան միւնիստրութիւնը խնդրում է ուսում- նարանական շրջանների հոգաբարձուներից և նրանց յանձնաւ զարգական բոլոր մար- միւններից բացառել երիտասարդներին այն խարբերայութեան նպատակը և միտքը, որով աշխատում են նրանց շփոթեցնել: Միւնիստը ժամանակ անհրաժեշտ է ներշնչել ուսանող- ներին: 1) որ նրանք քանի որ ուսումնա- րաններում են գտնուում ոչ թէ քաղաքա- կան զործիներ են, այլ—միայն ուսանող- ներ, 2) որ ուսումնարան մտնելով որոշ- ված և առաջուց նրանց յայտնված կանոն- ների հիման վրայ, դրանով նրանք պար- տաւորում են կատարել այդ կանոնները, իսկ եթէ չեն ցանկանում նրանց կատարել, կամ եթէ նրանց ծանր են համարում ի- րանց համար, կարող են դուրս գալ ու- սումնարանից, 3) որ նրանց կողմնակի ա- մեն տեսակ յայտնութիւնները, պահանջ- ները և անկարգութիւնները նրանց համար կարող են չափազանց տխուր հետեւանքներ ունենալ, որովհետեւ դրանով կը ստիպեն կառավարութեանը աւելի խստութեամբ պահանջել, որ անպատճառ կատարվեն այն կանոնները, որոնք օգտակար են համար- ված, և միւնիստը ժամանակ պատճել այն ուսանողներին, որոնք նրանց չեն հնազանդ- վում և մասնակցում են որ և է յայտնու- թեանը կամ զործողութեանը նրանց զեմ: Երեկ Ֆրանսիական դեսպան Ժորժ Եան- նեց Թաղաւոր Կայսրին իր հրաժարումով թողութի- լը: Բոգնեբերդի տեղը, որ հիւանդութեան պատճառով արձակված է ծառայութեանց, Եկատերինսկայի նահանգապետ նշանակված է Բաղդադի այժմեան նահանգապետ իշ- խան Կոլոբորով: Կարսի շրջանի գլխաւոր ական նահանգապետ նշանակված է գեղա- պետ Տօմիչ, որ գեներալի աստիճան ստա- ցաւ: Սեղեցիկ նահանգական դատարանի սրբօրուր Պոլսկին նշանակված է պօլի- ցիայի բաժնի փոխ—գերեզմորի պաշտօնա- կատար: «Новое Время» լրագիրը հա- ղորդում է, որ հաստատվում է այն լուրը, թէ Սառա Բեկկերին սպանող կին է: Մարդասպանը մի ժամանակ տնային վար- ժուհի էր: Նա սիրահարուցեալ ծառայու- թեանց արձակված պօլիցիական աստիճա- նաւորի վրայ, պարտաւոր էր մանր դուր- թեանը, զոդացած իրերը դրած էր դնում: Նրա սիրեկանը կարանաւորված է Պոլսովի նահանգի մէջ: Նոյնմբերի 1-ից «С.-Петербургскія Вѣдомости» լրագիրը կը հրա- տարակվի դրող Ալեքսեևսկի խմբագրութեամբ: Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 11 հոկտեմբերի: Պետա- կան բանկի 5% տոմսով առաջին շրջանի արժէ 96 ռ. 87 կ., երկրորդ 94 ռ. 12 կ., եր- րորդ 94 ռ. 50 կ., չորրորդ 93 ռ. 62 կ., հին- գերորդ 94 ռ. 12 կ., ներքին 5% տոմսին փոխաւորութեան տոմսով արժէ 215 ռ., 25 կ., երկրորդ 205 ռ. 50 կ., արեւելեան առաջին փոխաւորութեան տոմսով արժէ 91 ռ. երկրորդ 91 ռ., երրորդ 91 ռ., օսկի 8 ռ. 36 կ.: Ռուսաց 1 լուրը 1 օնդո- նի վրա արժէ 23 1/2 պէս, ռուսաց 100 ռ. Համբուրգի վրա արժէ 200 1/4 մարկ, ֆա- րիցի վրա 247 7/8 ֆրանկ: Բորսայի արտա- դրութիւնը ետուն է:

Խախտիլ—հրատարակող ԳԻՐԳՈՐ ԱՐՄԵՐԻՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՇՈՒԿԵՆԱԻ

ՀՆ. ՊԱՎԷ ԵՒ ԸՆԿ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԱՆ **ARMÉNIE** (ԱՐՄԵՆԻԱ) որի նախագահն է **DUCHESNE** (Դյուշեն), հասաւ ԲԱԹՈՒՄ չորհրդարկի օր 12-ին հոկտեմբերի, և փոթից ևր վերադառնայ չարարի օր, 22-ին հոկտեմբերի, իսկ ԲԱԹՈՒՄԻՑ կերակի 23-ին հոկտեմբերի, դէպի ՏՐԱՊԻՉՕՆ, Կ. ՊՕԼԻՍ և ՄԱՐՍԷԼ, եթէ եղանակը բարեկաջող կը լինի:

Տեղեկութիւններ համար դիմել ընկերութեան ագէնտներին, փոթիցի Կ. ՊԱՐԱՆԻՍՈՒՆ ԻՆ, ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ Կ. ՀԵՔԻՄԵԱՆՅԻՆ, ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ Կ. ԲԸՆՕԻՆ, Արժրուէ Գալէա № 194 1—9

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՇՈՒԿԵՆԱԻ

ՀՆ. ՊԱՎԷ և ԸՆԿ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԱՆ **MEURTHE** (ՄԵՐԹԵ), որի նախագահն է **BOSCHEL** (ԲՕՇԷԼ), հասաւ ԲԱԹՈՒՄ չորհրդարկի օր, 12-ին հոկտեմբերի և կը վերադառնայ չինգարի օր 20-ին հոկտեմբերի ՏՐԱՊԻՉՕՆ, Կ. ՊՕԼԻՍ և ՄԱՐՍԷԼ, եթէ եղանակը նպաստաւոր կը լինի ճանապարհորդութեանը:

Տեղեկութիւններ համար դիմել ընկերութեան ագէնտներին, ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ Կ. ՀԵՔԻՄԵԱՆՅԻՆ, ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ Կ. ԲԸՆՕԻՆ, Գալլէա Արժրուէ № 194. 1—5

ԲԱՑՎԱԾ Է ԴԵՂԱՏԱՆ ԲԱԺԻՆ ԽԱՐՓՈՒԻ ԹԱՂՈՒՄ ՇԱՅԹԱՆ ԲԱԶԱՐԻ ՎՐԱ:

Վիճակիս ՍՐԲԱԶԱՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԻ հրամանաւ՝ բեթիհիսի Ա. Ստուա-ճաճի կիկղեցոյ հովանաւորութեամբ բացուեց

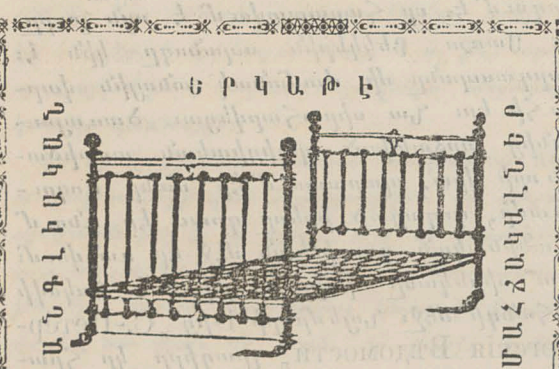
ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԵՉ ուր այսօրուանից ընդունվում են երկու տեղի 5-7 տարեկան մանուկները, Հին-Բեհ-Տու-ղեան փողոց, տուն Բաստամեանի, № 10

վարժուհի-կառավարիչը Օր. Մալոմէ Երկեանց Օր. Սոփիա Փարեշեանց 1—3

ԳԼՈՒԹԻՍԻ ԳՐԻՉՆԵՐ Որոնցով կարելի է գրել ամենակապիտ թղթի վրա:

Միակ գործակա **ԼԻԱԿԱՆ** Խ տեղը կան ամեն րի համար մեծ **ԳՐԻՉՆԵՐ** էփան քան թէ նոյնպէս ԹԱՆԱԳ, ներ, զմուռ, ՄԱ, րիչներ, պենայ, ներ, ծխախոտի ՆԵՐ, ածելիք, ս ներ, ԲԱԶԱԹՈՒՄ-րարիւ կախելու ՏԻՆԵՐ, անտաներ, բրիտանական մետաղից իրեր, ԼԱՊՏԵՐՆԵՐ, գլխարկ, ԲԱԺԱԿՆԵՐ, ջրամաններ, երես լուսնալու ամաններ, ֆիլտրա, կրան-չիցներ, այգու միլատներ, շորի շէֆտակ-գլիկ, երկաթէ թելերից, ձիու համար: Մա-կնառններ: Բժշկական թուղթ փաթերկըզե-տի համար և այլն և այլն:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ: 58—100

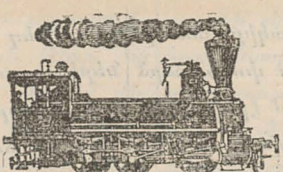
Մի հագու համար 8 բուրբուց, երկու հագու համար 14 բ., մահիճներ ծովային խոտով փած 6—9 բ. **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՉ:** Նոյն տեղը մեծ քանակութեամբ ԱՄԱՆՆԵՐ, դանակներ պատառաքաններ և երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ, կողպէքներ, թերիկ, աղամարդկերանց և կանանց ԹԱՄԲԵՐ, մատուցարաններ, ԿԼԵՆԿԱՍ, բէլովերներ, ՀՐԱՑԱՆԵՐ, այրօմներ, կօնֆետներ, ԹԷՅ 1-ին հունիսի և այլն 25% աւելի լաւ և էփան քան թէ ուրիշ տեղը: 98—100

ВЪ РЕДАКЦИИ ГАЗЕТЫ „МИСКЪ“ ПРОДАЕТСЯ БРОШЮРА НА РУССКОМЪ ЯЗЫКѢ „ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМАНЪ“ ЦѢНА 25 КОПѢКЪ. Сох. Тригоря обр у р у н.

ՍՏԱՑՎԱԾ Է մեծ քանակութեամբ փոստային թուղթ ԲԻՊՍԻ և այլ տեսակների, ծրարներով: Նոյնպէս և պողպատէ դրիչներ, կլէնկա, ՄԱՏՈՒՑԱՐԱՆՆԵՐ սպիտակ մետաղից, տուալտի ՍԱՊՕՆ, թէյ 1-ին հունիսի և այլն: Բալթին էլ ծախվում են 25% էփան, քան թէ ուրիշ տեղը: Անգլիական խանութի մէջ: Նոյնտեղ տղամարդկե-րանց մի քանի հագուստներ, զրապ, արիկօ և այլն մեծ զիջումով: 1—10

ԶՈՐԲԵՐԻՆ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ ՀԱՍՑԵՆՈՂ ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՑԸ, որ գտնվում է Նա-թուլի մէջ, հրաւիրում է աշխատե-լու ԴԵՐՁԱԿՆԵՐԻՆ և ԴԵՐ-ՁԱԿՈՒՀԻՆԵՐԻՆ, որոնք ՉԵՌ-ՔՈՎ կարող են կարել համապէստ-ներ և զինուորական շինէներ, նոյնպէս և ողբի **ԿԱՐԵՄԵՔԵՆԱՅԻ** վրա աշխատել **ԳԻՏԱՑՈՂ** գերձակներին և գերձակահիներին: 5—10

Զ. Գրիգորեանցի—Կովկասեան գրավա-ճառասնոցի հրատարակութեամբ լոյս առաւ: Զ. ՆԱԶԱՐԵԱՆՅԻ ԵՐԻՆԱԾ **ԸՆՏԻՐ ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐ** անունով աշխատասիրութեան առաջին մա-սըն.—ԱՐՁԱԿ: Գինն է 1 ա. 25 կ. Գումարով առնողներին 1 ա. Կիրքը բաղկացած է 470 մեծադիր կրկնից: 3—5

ԱՆԴՐԿՈՎ ԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂՈՒ ԳՆԱՅՔՆԵՐ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՆԵՐԻ ԳՆԱՅՔՆԵՐ ԲԱԹՈՒՄԻ ԵՒ ԲԱԳՈՒԻ ՄԷՉ

Կայարան	Գալիս է	Գնում է	Կայարան	Գալիս է	Գնում է
Բաթում . . .	—	8— առ.	Բաղու . . .	—	10—23 առ.
Սամարդի . .	12—2	12—18	Գանձակ . .	12—20	12—48 զիշ.
Բիօն . . .	1—9	1—22	Թիֆլիս . .	7—49	8—31 առ.
Սուրամ . .	6—8	6—11 երեկ.	Գորի . . .	10—56	11—
Միխայլով . .	6—23	6—33	Միխայլով . .	12—26	12—46
Գորի . . .	7—53	8—2	Սուրամ . .	12—58	1—1
Թիֆլիս . .	10—25	11—11	Բիօն . . .	5—54	6—9 երեկ.
Գանձակ . .	6—20	6—39 առ.	Սամարդի . .	7—	7—20
Բաղու . .	8—8 երեկ.	—	Բաթում . .	11—21 երեկ.	—

ԽԱՌՆ ԳՆԱՅՔՆԵՐ ԹԻՖԼԻՍԻ և ՍՈՒՐԱՄԻ ՄԷՉ

Կայարան	Գալիս է	Գնում է	Կայարան	Գալիս է	Գնում է
Սուրամ . .	—	1—38 զիշեր.	Թիֆլիս . .	—	3—11
Միխայլով . .	1—50	2—5	Գորի . . .	6—30 երեկ.	6—41
Գորի . . .	4—6	4—30	Միխայլով . .	8—41	8—56
Թիֆլիս . .	8—առաւ.	—	Սուրամ . .	9—8 երեկ.	—

ԽԱՌՆ ԳՆԱՅՔՆԵՐ ՍԱՄՏՐԵԻԻ և ՓՈԹԻ ՄԷՉ

Կայարան	Գալիս է	Գնում է	Կայարան	Գալիս է	Գնում է
Փոթի . . .	—	8—45 առ.	Սամարդի . .	—	7—30 երեկ.
Սամարդի . .	11—39 առ.	—	Փոթի . . .	10—24 երեկ.	—

Վերականգնեցնող **ՄԱԿ-ՄԱՍ ՏԵՐ**, մաղերը ամրացնող և նրանց **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՑՆԸ** վերադար-ձնող: Գինը 2 բ. շիշը, **ՓՈՍՍՆՅՈՎ** ուղարկված 2 բ. 49 կոպ. **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** խանութի մէջ

Մի և նոյն տեղը **ԽԻՆԱՅԻ ԻԿՂ**, մաղերը ամրացնող հա-մար, 1 բ. ամանը և վրձին գլխա-ցառի դէմ, **ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱՊՕՆ** և հոտաւէտ ջրեր և այլն: 60—100

Մ. Ն. ՏԵՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ ՊԱՇԵԱՏ ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԱՄԲ ԵՒ ՄԱՆՐԱԾԱԽՍ

ԱՐՄԵԱՆՍԿԻ ԲԱԶԱՐ, ԿԱՏՈՒՉԵՍԿԱՑԱ ՓՈՂՈՑԻ ԱՆԿԻՆ, ՏՈՒՆ № 13

ՎԻՆԵՆԱՅԻ ԿԱՐԱՍԻՔ, զանազան աթոռներ 35 բուրբուց գլիճիք, բաղկա-թոռներ 6 բ., դիվաններ 12—25 բ., կաշեի, մանկական աթոռներ և այլն: ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԵՒ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՄԱՃԱԿԱՆՆԵՐ, ճանապարհի մահճակալներ, պա-հարաններ, ծաղիկ սամովարներ: Չեմոզաններ 2 բ. 75 կ.—26 բ., սակի-թաժ ձեռքի և ուսից կախելու, ճանապարհի սամովաներ, ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ԱՐԿԱՆ 5 բ. 50 կ.—30 բ.:

Սամովարներ, խահանջի պղնձե ամաններ, կօֆէյիկ, թէյամաններ, ութո-ներ և աղալու գործիք, գերմանական էմալով ամաններ, ԵՐԵՍ ԼՈՒՆԱԼՈՒ ՄԱՐ-ՄԱՐԻՕՆԻ ամաններ 40 բ., երես լուսնալու պղնձե և ժեստի ամաններ:

ՊԱՏԻ ՀԱՑԵԼԻՆԵՐ 9 բ., տուալտի հայելիներ 2 բ. 40 կ.—13 բ., զանազան մետաղների մոմակալներ 1 բ.—15 բ., սեղանի գալաներ 4 բ. 50 կ. և թանգ, թէյի գալաներ քրաժէի, մեխիօրի, լեհական և բրիտանական արծաթից աւելի էփան, քան թէ ուրիշ տեղ, դանակներ, պատառաքաններ 2 բ.—26 բ.:

ՎԱՐՇԱՎԱՅԻ ԿՕՇԻԿՆԵՐ կանանց և մարդկերանց, հովանոցներ կանանց և մարդկերանց, ուստական և անգլիական պողպատէ և երկաթէ դանակներ, յայտ-նի գործարաններից, 10,000 հատ անգլիական և գերմանական կողպէքներ 10 կ. և աւելի:

ԲԷՎՈՂԵՐՆԵՐ զանազան տեսակի 3 բ. 50 կ.—35 բ., պատրօններ բէլովեր-ներ համար, հրացան 6 բ. և աւելի, զանազան վեշալիաներ, կշիռքներ: Անգ-լիական և ամերիկական կլէնկա 50 կ.—2 բ. արշինը:

Մշտապէս ունեւ 10,000 ֆ. ԹԷՅ Պօպով եղբայրների, կաֆէ ՄԻՆԵԼՍՈՆԻ, թէյի համար խմորեղէն Ե. Նեմի, ԲԷՑԵՄԱՐԻ իրգարներ, հոտաւէտ ջուր (Օղը-կոլօն) ծխող փոշիք, պուդրա, գլիցերինի սապօն և այլն, աւելի էփան քան թէ ուրիշ տեղը:

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԱՄԲ զաւանտէրէյի զանազան ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ, ծխախոտի արկղ, զրամարկղ, քաֆներ, սանդղներ, շալիկներ, լայիկ ձեռնոցներ կանանց, զինուո-րական զամէի ձեռնոցներ, զարուս, թելեր, բրօնզի և մարմարիօնի թանաքամա-ններ, միլերամաններ, գրիչներ, մոտիաներ, զրչակիթներ, սուրբուռ, փոստի թուղթ, ծրարներ և այլն:

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԱՄԲ խցաններ (պրօքկա) հանքային ջրերի, զարեջրի, դի-նու և զեղատան սաղանքների համար, նոյնպէս և ուրիշ առարկաներ:

Վերե յիշված բոլոր առարկաները ունեւ մեծ քանակութեամբ և ստանում եւ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ և ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ գործարաններից անմիջապէս:

Առեւտրականներին զիջումն և առանձին պայմաններ:

Օտարաբաղադրացիք կարող են զիմել. Тифлисъ. М. Н. ТЕРЬ-НИКОГΟΣОВУ. 59—100